

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Александър Маринов

Член на научно жури в конкурс

за придобиване на образователната и научна степен ”доктор”,
определено със заповед на Ректора № РД 38-331/15.07.2021 г.

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление:

3.3. Политически науки (Публична администрация)

Философски факултет,

Катедра „Публична администрация”,

Софийски Университет „Св. Климент Охридски”

Дисертационен труд на тема

НОВИ АСПЕКТИ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ В КОНТЕКСТА НА ЕКСПАНЗИЯ НА ТЕХНОЛОГИИТЕ И КИБЕРПРОСТРАНСТВОТО

Дисертант: **Ангел Ковачев**

1. Общи данни по процедурата

Дисертационният труд „*Нови аспекти на политиките за национална сигурност в контекста на експанзия на технологиите и киберпространството*” е обсъден и предложен за публична защита на

заседание на съвета на катедра „Публична администрация” на 28.06. 2021 г.

Представен е проект за дисертационен труд с обем 238 стандартни страници, разделен на въвеждаща част (която изпълнява функциите на увод), 3 глави, заключение и библиографска справка. Научният апарат съдържа 81 източника (61 научни публикации и 20 позовавания на интернет ресурси). Източниците са разнообразни и относително (за дадената област) актуални, библиографията е пълноценно приложена. Значимо място в цитираната научна литература заемат релевантни за темата български автори.

Дисертационният труд в този вид покрива формалните и съдържателните изисквания на действащите нормативни документи - ЗРАСРБ, както и Правилника за неговото прилагане и документите на Софийския университет.

2. Оценка на дисертационния труд

Цялостната оценка на предлагания дисертационен труд води до извода за изграден интерес и висока подготовка на дисертанта в дадената специфична научна област.

Темата несъмнено е дисертабилна, тъй като е открита и съдържа множество предизвикателства. Актуалността на проблематиката е особено ясно открояна, тъй като по-доброто емпирично познаване и теоретично осмисляне на промените в политиките за сигурност в дигиталната епоха могат да очертаят насоки за решаване на редица проблеми на българската публично управление (и то не само в сектора сигурност).

Дисертантът много добре познава и концептуализира проблемите на технологичните промени и отражението им върху сигурността. Според мен, трудът има потенциал за оригинален научен принос и създава полезни

перспективи за по-нататъшното развитие на изследванията в даденото направление.

Разработката е подчинена на *основна цел*, дефинирана от докторанта по следния начин: „да оцени степента, в която актуалните политики в областта на националната сигурност у нас адресират нарастващите предизвикателства в информационното и кибер-пространството, зададени от динамизирането на средата, в която оперират”. За реализация на целта е разработена система от много подробно формулирани изследователски задачи. Предложена е *работна хипотеза*, че в новия глобално-информационен мрежови социум „политиките за национална сигурност вече не могат да функционират ефективно, базирайки се на принципите ... обслужвали индустриалната епоха“. Последователно и аргументирано са дефинирани използваните методи; компетентно са използвани широк кръг първични и вторични източници на факти и данни.

Коректно са изложени ограниченията и базисните допускания на дисертационното изследване. Съществено достойнство на дисертацията е нейната подчертана практико-приложна ориентация.

В логично обвързани части са представени сравнително кратко, но пълноценно: историята на развитие на социалните ефекти от развитието на технологиите и еволюцията на киберпространството; новите измерения на сигурността в информационната среда и обективната тенденция към нарастване на несигурността и неопределеността; изменящите се изисквания към политиките за национална сигурност в новата информационна среда; налагането на киберсигурността като приоритет на политиките за национална сигурност на водещите във военно-технологично отношение държави, в т.ч. мястото ѝ в стратегическите и нормативни рамки. Специално внимание е отделено на защитата на личните данни като ключов елемент в политиките за киберсигурност. Накрая са изведени интересни и полезни предложения за практическо

подобряване на политиките за национална сигурност в динамично променящата се киберсреда.

Общото впечатление от структурата на дисертационния труд на Ангел Ковачев очертава изградена теоретико-методологическа култура, самостоятелно изследователско мислене и уверена работа над текста. Сполучливо - методологически коректно, но и творчески - са приложени теоретични постановки на утвърдени автори.

Авторефератът е разработен съгласно нормативните изисквания и съдържа основните проблеми и пътищата за тяхното решаване, посочени в дисертационния труд. Той дава необходимата представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от докторанта. Самооценката на приносите е адекватна.

Бих конкретизирал оценките си за **достойнствата на дисертацията** в следните четири пункта.

Първо, изборът на темата. Темата несъмнено е дисертабилна, тъй като е открита и съдържа множество предизвикателства. Актуалността на проблематиката е особено ясно открояна, тъй като по-доброто емпирично познаване и теоретично осмисляне на новите киберпредизвикателства към националната сигурност може да допринесе за качествено подобряване на политиките в тази област.

Второ, формулирането и проверката на работната изследователска хипотеза. Дисертантът си е поставил за цел да реализира едно важно научно начинание – да тества идеи за нова подходи в оценката на измененията в политиките за национална сигурност в новата информационна среда. На базата на възприетата изследователска логика Ангел Ковачев стига до поредица от добре аргументирани и практически значими изводи и препоръки.

Трето, изграждането на много добре концептуализиран теоретичен модел на киберсигурността, вкл. основните понятия,

процеси и връзките между тях. Специално внимание заслужава отличното, чувствително към спецификата на националния и секторния контекст обвързване на противоречиви аспекти на развитието на идеите и практиките на политиките за киберсигурност.

Четвърто, приложеният подход за емпирична верификация на теоретичния модел. Ангел Ковачев се е справил много добре с това предизвикателство, като стъпва главно на свой собствен, ценен прочит на събраните данни и факти от опита на редица водещи страни. В това отношение, според мен, трудът има безспорен приносен характер и създава полезни перспективи за по-нататъшното развитие на изследванията в даденото направление.

3. Научни и приложни приноси

Научните приноси на дисертационния труд на Ангел Ковачев са в съответствие с предмета и хипотезите на изследването и са ориентирани главно към изследователското развитие и приложно-практичната страна на управлението на мотивацията на държавните служители, отчитайки влиянията на параметрите на работната среда.

Приносите могат да бъдат систематизирани в *три основни пункта*:

Първо. Обосноваване и успешно прилагане на нов подход за системен прочит на измененията в информационното пространство. Този подход създава концептуална основа за разработване и прилагане на приложен модел, поддържащ насоки за подобряване на политиките за сигурност.

Второ. Предложеният подход създава предпоставки за детайлно разработване на проблематиката на киберсигурността в сферата на защитата на личните данни, която очевидно представлява личен приоритет на дисертанта.

Трето. Важен приложен принос са предложенията за имплементиране на блокчейн-технологиите в политиките за защита на личните данни в цялостния контекст на системата на електронното управление.

Посочените три пункта водят до извода, че дисертацията на Ангел Ковачев съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в изследването на публичната администрация и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски”.

4. Публикации

Ангел Ковачев посочва три публикации по темата на дисертационния труд. Те показват задълбоченост и последователност при подготовката и извършването на научноизследователския процес от докторанта, научния му ръководител и обучаващото го звено.

5. Критични бележки и препоръки

Изтъкнатите по-горе положителни страни на дисертацията категорично доминират в общата ми оценка за нея. Имам конкретни въпроси и препоръки, които подробно изложих на вътрешната защита на труда. С удовлетворение констатирам, че в главното те са отчетени в окончателния вариант на дисертацията. Убеден съм, че изясняването и очертаването на недостатъчно солидно обосноващите точки ще спомогне за по-нататъшната еволюция на научните и практически търсения на Ангел Ковачев.

Бих отправил към дисертанта следния въпрос:

Има ли базисно противоречие (и ако да – как може да бъде решено) между новите политики за киберсигурност и ключови принципи на доброто управление като откритост и отчетност?

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Като имам предвид: научно-теоретичната, изследователската и приложната значимост на темата и ясно откритите достойнства и приноси на работата,

Предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Ангел Ковачев образователната и научна степен „доктор” в Професионално направление: 3.3. Политически науки (Публична администрация).

12.09.2021 г.

Рецензент:
проф. д-р Александър Маринов